Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

26 февруари 2015 година*

„Преюдициално запитване — Социална сигурност — Регламент (ЕИО) № 1408/71 — Член 4 — Материален обхват — Данъци върху доходите от имущество — Обща социална вноска — Вноска за изплащане на социалния дълг — Социална удръжка — Допълнителна вноска върху социалната удръжка — Финансиране на задължителни схеми за социална сигурност — Пряка и достатъчно релевантна връзка с някои клонове на социалната сигурност“

По дело C-623/13

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Conseil d'État (Франция) с акт от 17 юли 2013 г., постъпил в Съда на 28 ноември 2013 г., в рамките на производство по дело

Ministre de l'Économie et des Finances

срещу

Gérard de Ruyter,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: A. Tizzano, председател на състава, S. Rodin, A. Borg Barthet, E. Levits и F. Biltgen (докладчик), съдии,

генерален адвокат: E. Sharpston,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

— за G. de Ruyter, от J. Molinié, адвокат,

— за френското правителство, от D. Colas и R. Coesme, в качеството на представители,

— за Европейската комисия, от D. Martin и W. Roels, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 21 октомври 2014 г.,

постанови настоящото

* Език на производството: френски.

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 4 от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, в изменената и актуализираната му редакция съгласно Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г. (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 4, стр. 35 и поправка в ОВ L 32, 2008 г., стр. 31), изменен с Регламент (ЕО) № 1606/98 на Съвета от 29 юни 1998 г. (ОВ L 209, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 5, стр. 76, наричан по-нататък „Регламент № 1408/71“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между ministre de l'Économie et des Finances и г-н De Ruyter относно плащането на редица социални вноски за периода 1997—2004 г. върху получени от източник в Нидерландия възмездни пожизнени ренти.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Член 4 от Регламент № 1408/71, озаглавен „Уредени въпроси“, гласи следното:

„1. Настоящият регламент се прилага за цялото законодателство, което се отнася до следните клонове на социална сигурност:

а) обезщетения за болест и майчинство;

б) обезщетения за инвалидност, включително обезщетенията за поддържане или подобряване на способността за печалба на доходи;

в) обезщетения за старост;

г) обезщетения за преживели лица;

д) обезщетения за трудови злополуки и професионална болест;

е) помощи при смърт;

ж) обезщетения за безработица;

з) семейни обезщетения.

2. Настоящият регламент се прилага за всички общи и специални схеми на социална сигурност, независимо дали с или без плащане на вноски, и за схеми, които се отнасят до отговорността на работодател или корабособственик за обезщетенията, посочени в параграф 1“.

4 Съгласно член 13 от Регламент № 1408/71:

„1. [Без да се изключва прилагането на] членове 14в и 14е, лицата, за които се прилага настоящият регламент, са подчинени на законодателството само на една-единствена държава членка. Това законодателство се определя в съответствие с разпоредбите на настоящия дял.

2. [Без да се изключва прилагането] на членове от 14 до 17:

а) лице, което е заето на работа на територията на една държава членка, е подчинено на законодателството на тази държава, дори и ако пребивава на територията на друга държава членка, или ако седалището или мястото на стопанска дейност на предприятието или лицето, което го е наело на работа се намира на територията на друга държава членка;

б) лице, което е самостоятелно заето на територията на една държава членка, е подчинено на законодателството на тази държава, дори и ако пребивава на територията на друга държава членка;

[…]“.

Френското право

5 Съгласно член L. 136-6 от Code de la sécurité sociale [Кодекс за социална сигурност], в приложимата за фактите по главното производство редакция, физическите лица, които за целите на данъчното облагане са местни за Франция лица по смисъла на член 4 B от Code général des impôts [Общ данъчен кодекс], заплащат вноска върху доходите от имущество, изчислена въз основа на нетната сума, която се взема предвид при определяне на данъка върху доходите; тази вноска се начислява по-конкретно върху доходите от недвижими имоти, закупените пожизнени ренти и доходите от инвестиции.

6 Съгласно приложимата за фактите по главното производство редакция на член 1600-0 C от Code général des impôts, който е сред разпоредбите на този кодекс относно „[о]бщата социална вноска, събирана в полза на Caisse nationale d’allocations familiales [Национална каса за семейни помощи], на Fonds de solidarité vieillesse [Фонд за солидарност за старост] и на задължителните схеми за социална сигурност“ (contribution sociale généralisée, наричана по-нататък „CSG“), физическите лица, които за целите на данъчното облагане са местни за Франция лица по смисъла на член 4 B, заплащат — както се предвижда в член L. 136-6 от Code de la sécurité sociale — вноска върху доходите от имущество, изчислена въз основа на нетната сума, която се взема предвид при определяне на данъка върху доходите, като тази вноска се начислява по-конкретно върху доходите от недвижими имоти, закупените пожизнени ренти и доходите от инвестиции.

7 В съответствие с приложимата за фактите по главното производство редакция на членове 1600-0 G и 1600-0 H от Code général des impôts тези лица дължат и „вноска за изплащане на социалния дълг“ (contribution pour le remboursement de la dette sociale, наричана по-нататък „CRDS“) върху същите доходи.

8 Съгласно член 1600-0 F bis от Code général des impôts, в редакцията му, приложима за фактите по главното производство, тези лица освен това заплащат „социална удръжка“ от 2 % върху същите доходи, а също така, считано от 1 юли 2004 г., и допълнителна вноска от 0,3 % съгласно член L. 14-10-4 от Code de l’action sociale et des familles [Кодекс за социалното подпомагане и семействата].

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

9 Г-н De Ruyter, който е нидерландски гражданин с местожителство във Франция, работи за нидерландското дружество Vermeer Verenigde Bedrijven BV.

10 За периода от 1997 г. до 2004 г. г-н De Ruyter декларира във Франция получени в Нидерландия доходи от трудово възнаграждение, инвестирани капитали, промишлена и търговска дейност и закупени пожизнени ренти, които са изплащани от две нидерландски застрахователни дружества.

11 Френските данъчни органи смятат, че сумите, които г-н De Ruyter получава по закупените от него пожизнени ренти, представляват доходи от имущество и че на това основание той трябва да плати CSG, CRDS, социалната удръжка от 2 % и допълнителната вноска от 0,3 % към тази удръжка.

12 Г-н De Ruyter подава до посочените данъчни органи жалби по административен ред, с които оспорва налагането на тези данъци, като смята, че възложеното му задължение да заплаща на основание на едни и същи доходи вноски по две отделни схеми за социална сигурност, е в противоречие с принципа за прилагане на законодателството само на една държава членка, установен в член 13 от Регламент № 1408/71, тъй като върху тези доходи в Нидерландия вече са начислени данъци от същото естество. След като са отхвърлени тези жалби по административен ред, както и подадените впоследствие жалби до административните съдилища в Марсилия и Ним, г-н De Ruyter обжалва решенията на последните пред Cour administrative d'appel de Marseille [Апелативен административен съд, Марсилия].

13 С решения от 15 октомври 2009 г. и 1 юли 2010 г. Cour administrative d'appel de Marseille освобождава г-н De Ruyter от заплащане на вноските върху пожизнените ренти, получени съответно за периода от 1997 г. до 2000 г. и от 2001 г. до 2004 г., като приема, че облагането на пожизнените ренти със спорните данъци е в противоречие с принципа на свободното движение на работници, закрепен в член 39 ЕО.

14 Ministre du Budget, des Comptes publics, de la Fonction publique et de la Réforme de l'État [министър на бюджета, публичните финанси, държавната администрация и държавната реформа] подава касационна жалба срещу тези решения пред Conseil d'État [Върховен административен съд].

15 С решение от 17 юли 2013 г. Conseil d'État отменя частично решението на Cour administrative d'appel de Marseille от 15 октомври 2009 г. и отменя в неговата цялост решението на последния съд от 1 юли 2010 г. Според Conseil d'État само обстоятелството, че разглежданите пожизнени ренти вече били обложени в Нидерландия със същите данъци като начислените върху тях във Франция, не е достатъчно, за да се установи наличието на нарушение на свободното движение на работници, тъй като приложимият към онзи момент Договор за ЕО не установява общи критерии за разпределяне на правомощията между държавите членки по отношение на двойното данъчно облагане в рамките на Европейския съюз.

16 Като решава да се произнесе по съществото на двете дела, с които е сезиран, и доколкото г-н De Ruyter поддържа, че разглежданите в главното производство данъци са в противоречие с член 13 от Регламент № 1408/71, Conseil d'État приема, че за да се прецени обхватът на установения в този член принцип за прилагане на законодателството само на една държава членка, трябва да се определи дали тези данъци се намират в пряка и относима връзка с някои клонове на социалната сигурност, изброени в член 4 от Регламент № 1408/71, и следователно дали попадат в приложното поле на този регламент.

17 В това отношение Conseil d'État констатира, от една страна, че посочените данъци са предназначени за финансиране на френски задължителни схеми за социална сигурност.

18 От друга страна, Conseil d'État отбелязва, че за разлика от случаите, по които са постановени решения Комисия/Франция (C-34/98, EU:C:2000:84) и Комисия/Франция (C-169/98, EU:C:2000:85), разглежданите в главното производство данъци не се начисляват върху доходите

от трудови правоотношения и заместващите доходи, като по този начин частично заместват вноските за социална сигурност, а се определят само въз основа на доходите от имущество на съответния данъкоплатец, независимо дали последният е упражнявал професионална дейност.

19 Conseil d'État отбелязва също, че посочените налози ни най-малко не са свързани с придобиване на право на обезщетение или помощ по силата на схема за социална сигурност и поради това се разглеждат като данъци, а не като вноски за социална сигурност по смисъла на националните конституционни и законови норми.

20 При тези обстоятелства Conseil d'État решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Данъците върху доходите от имущество като социалната вноска върху доходите от имущество, начисляваната върху същите доходи вноска за изплащане на социалния дълг, социалната удръжка от 2 % и допълнителната вноска към тази удръжка намират ли се — само поради обстоятелството, че с тях се финансират френските задължителни схеми за социална сигурност — в пряка и относима връзка с някои от клоновете на социалната сигурност, изброени в член 4 от Регламент [№ 1408/71], и следователно попадат ли в приложното поле на този регламент?“.

По преюдициалния въпрос

21 С въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали данъци върху доходите от имущество като разглежданите в главното производство, с които се финансират задължителни схеми за социална сигурност, се намират в пряка и относима връзка с някои от клоновете на социалната сигурност, изброени в член 4 от Регламент № 1408/71, и следователно попадат в приложното поле на този регламент, макар тези данъци да се определят въз основа на доходите от имущество на данъчнозадължените лица, независимо дали те упражняват професионална дейност.

22 За да се отговори на този въпрос, следва да се припомни, че от използваната в член 4 от Регламент № 1408/71 формулировка за определяне на приложното поле на разпоредбите на този регламент е видно, че нормите от правото на Съюза се прилагат за схемите за социална сигурност в тяхната цялост (решения Jansen, 104/76, EU:C:1977:72, т. 7 и Rheinhold & Mahla, C-327/92, EU:C:1995:144, т. 15).

23 Съдът уточнява, че решаващо за прилагането на Регламент № 1408/71 е наличието на пряка и достатъчно релевантна връзка между съответната разпоредба и законодателството, уреждащо клоновете на социалната сигурност, изброени в член 4 от посочения регламент (решения Rheinhold & Mahla, EU:C:1995:144, т. 23, Комисия/Франция, EU:C:2000:84, т. 35 и Комисия/Франция, EU:C:2000:85, т. 33).

24 Обстоятелството, че даден налог е квалифициран като данък от националното законодателство, не изключва възможността с оглед на Регламент № 1408/71 той да се разглежда като попадащ в приложното поле на този регламент (решения Комисия/Франция, EU:C:2000:84, т. 34 и Комисия/Франция, EU:C:2000:85, т. 32).

25 Този извод не би могъл да бъде оборен нито поради обстоятелството, че със съответния налог отчасти се цели да бъде покрит дефицит на схемата за социална сигурност, възникнал вследствие на изплащането на обезщетения в миналото (решение Комисия/Франция, EU:C:2000:84, т. 39), нито дори, както отбелязва и генералният адвокат в точка 31 от заключението си, поради обстоятелството, че посоченият налог няма за цел да замести съществували преди това социални вноски.

26 Също така за целите на прилагането на Регламент № 1408/71 не е релевантно дали в замяна се получават обезщетения, тъй като решаващият критерий е конкретното предназначение на вноската за финансиране на схема за социална сигурност на държава членка (вж. в този смисъл решения Комисия/Франция, EU:C:2000:84, т. 39 и 40 и Комисия/Франция, EU:C:2000:85, т. 37 и 38).

27 Така в делата относно данъци, начислявани от френските данъчни органи върху трудови и заместващи доходи на заети лица и лица на свободна практика, които пребивават във Франция и за целите на данъчното облагане са местни за тази държава, но работят в друга държава членка, Съдът констатира, че тези данъци са предназначени конкретно и пряко за финансиране на социалната сигурност във Франция и вследствие на това заключава, че те се намират в пряка и достатъчно релевантна връзка със законодателството, уреждащо клоновете на социалната сигурност, изброени в член 4 от Регламент № 1408/71 (решения Комисия/Франция, EU:C:2000:84, т. 36 и 37 и Комисия/Франция, EU:C:2000:85, т. 34 и 35).

28 За разглежданите в главното производство данъци, които не се начисляват върху трудови и заместващи доходи на работниците, а се определят въз основа на доходите от имущество, следва да се направи същият извод, тъй като няма спор по въпроса, че събраните с тях средства са предназначени пряко и конкретно за финансиране на някои клонове на социалната сигурност във Франция или за покриване на дефицита на последните.

29 Следователно посочените данъци се намират в пряка и достатъчно релевантна връзка със законодателството, уреждащо клоновете на социалната сигурност, изброени в член 4 от Регламент № 1408/71, независимо от липсата на връзка между доходите от имущество на данъчнозадължените лица и упражняването от тях на професионална дейност.

30 В това отношение, както отбелязва генералният адвокат в точка 41 от заключението си, прилагането на разпоредбите на Регламент № 1408/71 не е поставено в зависимост от упражняването на професионална дейност.

31 Всъщност от постоянната съдебна практика следва, че наличието на трудово правоотношение е без значение за прилагането на Регламент № 1408/71, тъй като определящо в това отношение е обстоятелството, че лицето е задължително или доброволно осигурено за един или повече рискове по обща или специална схема за социална сигурност, посочена в член 1, буква а) от този регламент (вж. в този смисъл решения Martínez Sala, C-85/96, EU:C:1998:217, т. 36 и Borger, C-516/09, EU:C:2011:136, т. 26 и 28).

32 Освен това понятието „законодателство“ по смисъла на член 1, буква й) от Регламент № 1408/71 е широко, обхваща всички видове законови, подзаконови и административни разпоредби, приети от държавите членки, и трябва да се разбира като отнасящо се до всички приложими в тази област национални разпоредби (решение Bozzone, 87/76, EU:C:1977:60, т. 10).

33 В допълнение това тълкуване се потвърждава от целта, преследвана с Регламент № 1408/71, както и от залегналите в него принципи.

34 Всъщност, за да се гарантира свободното движение на работници в рамките на Съюза, като се утвърждава принципът на равното им третиране с оглед на различните национални законодателства, в дял II от Регламент № 1408/71 се установява система за координиране, отнасяща се по-конкретно до определянето на законодателството или законодателствата, приложими по отношение на заетите и самостоятелно заетите лица, които при различни обстоятелства упражняват правото си на свободно движение (вж. в този смисъл решения Derouin, C-103/06, EU:C:2008:185, т. 20 и Tomaszewska, C-440/09, EU:C:2011:114, т. 25 и 28).

35 Тази система от стълкновителни норми е завършена, вследствие на което законодателите на държавите членки са лишени от правомощието да определят по свое усмотрение обхвата и условията за прилагане на националното си законодателство, що се отнася до лицата, които са подчинени на същото, и до територията, в рамките на която националните разпоредби пораждат своето действие (решения Luijten, 60/85, EU:C:1986:307, т. 14 и Сомова, C-103/13, EU:C:2014:2334, т. 54).

36 В това отношение член 13, параграф 1 от Регламент № 1408/71 предвижда, че лицата, за които се прилага този регламент, са подчинени на законодателството само на една-единствена държава членка, поради което, без да се засягат случаите по членове 14в и 14е, е изключена всякаква възможност за припокриване на няколко национални законодателства за един и същи период (вж. в този смисъл решение Perenboom, 102/76, EU:C:1977:71, т. 11).

37 С този принцип за прилагане на само едно законодателство в областта на социалната сигурност се цели да се избегнат усложненията, които могат да възникнат при едновременно прилагане на няколко национални законодателства, и да се премахнат разликите в третирането, които биха произтекли за движещите се в рамките на Съюза лица от пълното или частично припокриване на приложимите законодателства (вж. в този смисъл решения Комисия/Франция, EU:C:2000:84, т. 46, Комисия/Франция, EU:C:2000:85, т. 43 и Allard, C-249/04, EU:C:2005:329, т. 28).

38 От посоченото по-горе следва, че разпоредбите на Регламент № 1408/71 не биха могли да се прилагат само за доходите, които тези лица получават по трудово правоотношение, тъй като в противен случай биха били налице разлики при прилагането на член 13 от този регламент в зависимост от източника на получаваните от лицата доходи.

39 Всъщност задължението на лицата, които пребивават в дадена държава членка, но се осигуряват по схема за социална сигурност на друга държава членка, да финансират допълнително, макар и само частично, схемата за социална сигурност на държавата членка по местопребиваването си, би породило неравно третиране от гледна точка на член 13 от Регламент № 1408/71, тъй като всички други пребиваващи в тази държава лица са задължени да правят вноски само към нейната схема за социална сигурност (вж. в този смисъл решения Комисия/Франция, EU:C:2000:84, т. 45—48 и Комисия/Франция, EU:C:2000:85, т. 42—45).

40 В случая, като се има предвид, че г-н De Ruyter, в качеството си на работник мигрант, се осигурява по схемата за социална сигурност на държавата членка по месторабoтата си, а именно Нидерландия, и че за него не се прилага нито едно от изключенията по членове 14в и 14е от Регламент № 1408/71, позволяващи припокриването на няколко национални законодателства в областта на социалната сигурност, държавата членка по пребиваването му не би могла да приложи за него — както за доходите му по трудово правоотношение, така и за тези от имущество — законови разпоредби за установяване на налози, които се намират в пряка и достатъчно релевантна връзка със законодателството, уреждащо изброените в член 4 от Регламент № 1408/71 клонове на социалната сигурност.

41 Освен това, както отбелязва генералният адвокат в точка 57 от заключението си, предвид принципа за прилагане на законодателството само на една държава членка, установен в член 13 от Регламент № 1408/71, тези констатации не биха могли да бъдат оборени, поради факта че в държавата членка по месторабoтата на г-н De Ruyter доходите му от имущество все още не са били обложени с данък под формата на вноски за социална сигурност.

42 С оглед на всички изложени по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че Регламент № 1408/71 трябва да се тълкува в смисъл, че данъци върху доходите от имущество като разглежданите в главното производство, с които се финансират задължителни схеми за социална сигурност, се намират в пряка и относима връзка с някои от клоновете на социалната сигурност, изброени в член 4 от Регламент № 1408/71, и следователно попадат в приложното

поле на този регламент, макар тези данъци да се определят въз основа на доходите от имущество на данъчнозадължените лица, независимо дали те упражняват професионална дейност.

По съдебните разноски

43 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, в изменената и актуализираната му редакция съгласно Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г., изменен с Регламент (ЕО) № 1606/98 на Съвета от 29 юни 1998 г., трябва да се тълкува в смисъл, че данъци върху доходите от имущество като разглежданите в главното производство, с които се финансират задължителни схеми за социална сигурност, се намират в пряка и относима връзка с някои от клоновете на социалната сигурност, изброени в член 4 от Регламент № 1408/71, и следователно попадат в приложното поле на посочения регламент, макар тези данъци да се определят въз основа на доходите от имущество на данъчнозадължените лица, независимо дали те упражняват професионална дейност.

Подписи